

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง " ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ " นี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาต่างๆไปและความคิดเห็นของอาจารย์ในการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาในวิทยาลัยครูภาคเหนือเกี่ยวกับโปรแกรมการสอน บทบาทของอาจารย์ หลักสูตร วิธีสอน อุปกรณ์การสอน กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน การวัดผล และความช่วยเหลือที่อาจารย์ต้องการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในระบอบนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาทั้งหมดมีจำนวน 79 คน ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ 5 แห่ง แบบสอบถามนี้เป็นแบบ เลือกตอบ (Multiple Choice) มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open-end) โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ตอนดังนี้คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา
- ตอนที่ 2 การบริหารงานของวิทยาลัยและความช่วยเหลือที่อาจารย์

ต้องการ

ตอนที่ 3 ปัญหาในการดำเนินการสอน

แบบสอบถามที่ส่งไปได้รับกลับคืนมา 71 ชุด คิดเป็นร้อยละ 89.87 และนำคำตอบมาวิเคราะห์ดังนี้คือ

1. คิดคำตอบเป็นร้อยละ
2. หาค่าเฉลี่ยเลขคณิตโดยใช้สูตร $\frac{\sum fX}{N}$
3. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้สูตร $\sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \left(\frac{\sum fX}{N}\right)^2}$

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา
 อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามมี 71 คน เป็นชาย 47 คน หญิง 24 คน

อายุสูงสุด 48 ปี อายุต่ำสุด 24 ปี โสภ 35 คน สมรส 36 คน

วุฒิสูงสุดคือปริญญาโท 14 คน ประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะชั้นสูง 1 คน ปริญญาตรี 55 คน

ประสบการณ์ในการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับสูงสุด 18 ปี ค่าสุด 1 ปี เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา 21 คนโดยเข้ารับการอบรมสูงสุด 8 ครั้งค่าสุด 1 ครั้ง จำนวนชั่วโมงที่สอนใน 1 สัปดาห์ สูงสุด 16 ชั่วโมง ค่าสุด 6 ชั่วโมง วิชาที่อาจารย์ส่วนใหญ่สอนคือ วิชาสังคม 4 และสังคม 5 (ภูมิศาสตร์ 1 และภูมิศาสตร์ 2) วิชาอื่นที่อาจารย์สอนนอกเหนือจากวิชาในหมวดสังคมศึกษาคือ วิชาบรรณารักษ์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาไทย และวิชาการศึกษาศาสตร์

เหตุผลที่อาจารย์สอนวิชาสังคมศึกษา คือสอนด้วยความสมัครใจ และชอบวิชานี้เนื่องจากได้รับการฝึกฝนมาโดยตรง งานพิเศษอื่นๆที่อาจารย์ต้องทำนอกจากการสอนคือ งานค้ำคนพิการที่ศูนย์การศึกษาฝึกสอน ร้อยละ 35.21 รองลงมาได้แก่งานฝ่ายปกครองหรือกิจกรรมนักศึกษา ร้อยละ 32.39 งานประจำอื่นเรียนร้อยละ 25.35 และอื่นๆ อาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าคุณเองยังต้องการความรู้เพิ่มเติมอีกมากในการสอนนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาคือร้อยละ 46.48

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนอาจารย์ที่มีผลต่อการสอนวิชาสังคมศึกษานั้นอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 45.07 ให้ความเห็นว่าเพื่อนอาจารย์ให้ความร่วมมือในการทำงานดี มีอาจารย์จำนวนไม่น้อยที่ร้อยละ 39.44 ที่ให้ความเห็นว่าเพื่อนอาจารย์ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี อาจารย์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 88.73 มีสุขภาพดี มีรายได้เพียงพอสำหรับใช้จ่ายค่าใช้จ่ายไม่เหลือเก็บ

2. ด้านการบริหารงานของวิทยาลัยและความช่วยเหลือที่อาจารย์ต้องการ วิทยาลัยส่วนใหญ่ตามความเห็นของอาจารย์มีการเตรียมโปรแกรมการสอนล่วงหน้า และผู้ที่ทำหน้าที่เตรียมโปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาตามความเห็นของอาจารย์ร้อยละ 25.35 เป็นอาจารย์ผู้สอนและหัวหน้าหมวดวิชาด้วยกัน รองลงมาร้อยละ 23.94 คืออาจารย์ผู้สอน

สิ่งที่วิทยาลัยส่วนใหญ่จัดทำเพื่อช่วยเหลืออาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาตามความเห็นของอาจารย์ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 49.30 คือเอกสารประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา รองลงมาคือ หนังสือประกอบคำบรรยายวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยครูส่วนใหญ่ตามความเห็นของอาจารย์

จำนวนร้อยละ 59.15 ใ้สายวิชาที่สอบบรรจุได้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาอาจารย์เข้าทำการสอนวิชาต่างๆในวิทยาลัย

หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 53.52 เปิดโอกาสให้อาจารย์ดำเนินการสอนได้โดยไม่ต้องปรึกษาและจำนวนรองลงมาคือร้อยละ 33.80 วางแผนงานร่วมกับอาจารย์ในหมวดแล้วมอบอำนาจให้อาจารย์โดยเด็ดขาด

ตามความเห็นของอาจารย์ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 63.38 ผู้บริหารวิทยาลัยมีการติดตามผลการทำงานของอาจารย์ โดยวิทยาลัยใช้วิธีประชุมอาจารย์ในหมวดเสมอเป็นส่วนมาก นอกจากนี้วิทยาลัยยังได้ส่งเสริมสมรรถภาพในการสอนของอาจารย์โดยการเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้ศึกษาต่อเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาได้แก่การส่งอาจารย์เข้ารับการอบรมทางวิชาการทุกครั้งที่มีโอกาส นอกจากนี้ยังมีวิธีการอื่น ๆ อีก เช่น การจับบริการให้ความสะดวกในด้านวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน การเชิญวิทยากรมาบรรยายเป็นครั้งคราว จัดห้องสมุดทางวิชาการแก่อาจารย์โดยเฉพาะ

ในด้านความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์นั้นอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 98.59 มีความต้องการในด้านการอบรมและนิเทศการศึกษา โดยส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่าควรจัดการอบรมและนิเทศการศึกษามีละครั้ง สิ่งที่อาจารย์ต้องการจากการอบรมและนิเทศการศึกษามากที่สุดคือ ความรู้ในด้านเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา รองลงมาได้แก่การปรับปรุงวิธีสอน อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 43.66 เห็นพ้องกันว่าศึกษานิเทศไม่เคยเดินทางมาแนะนำช่วยเหลืออาจารย์ที่วิทยาลัยเลย

3. ด้านปัญหาในการดำเนินการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 61.97 ศึกษาหลักสูตรและรวบรวมเนื้อหาวิชาเพื่อเตรียมการสอนระยะสั้นและระยะยาว และจำนวนอาจารย์ร้อยละ 47.89 กำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนเป็นบางครั้ง จำนวนอาจารย์รองลงมาคือร้อยละ 46.48 กำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนทุกครั้ง อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 67.61 มีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมพอสมควร และอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 47.89 มีความเห็นว่าการตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมจะทำให้อาจารย์เลือกกิจกรรมได้เหมาะสมกับบทเรียนจำนวนอาจารย์รองลงมาคือร้อยละ 43.66

มีความเห็นว่าการตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการสอน จะทำให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะในการเรียนมากขึ้น

อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.36 มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี และอาจารย์ร้อยละ 88.73 ให้ความเห็นว่า หนังสือ เอกสาร คำรา ให้ประโยชน์มากที่สุดในการเตรียมการสอนวิชาสังคมศึกษา ดังนั้นอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.32 จึงใช้เอกสารอ้างอิงประกอบการเตรียมการสอน

ผู้ที่ทำหน้าที่จัดซื้อหนังสือในสายสังคมศึกษาตามความเห็นของอาจารย์ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 87.32 คือ ครูอาจารย์ในหมวดเสนอชื่อให้บรรณารักษ์พิจารณาจัดซื้อ โดยอาจารย์แสดงความเห็นว่าจำนวนหนังสือในสายสังคมศึกษายังไม่เพียงพอแก่ความต้องการ

ในด้านการเตรียมนักศึกษาก่อนทำการสอนของอาจารย์นั้นอาจารย์ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 87.32 ยอมรับชอบเพศวิชาที่จะเรียนจำนวนอาจารย์รองลงมาก็ร้อยละ 76.06 บอกความมุ่งหมายและผลประโยชน์ในการเรียนวิชานั้น ๆ มีอาจารย์จำนวนน้อยคือร้อยละ 50.70 ที่แนะนำวิธีเรียนที่ถูกต้องแก่นักศึกษา

อาจารย์ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 87.32 จะสอนแทรกที่ตนคิดสนใจและนิสัยที่ดีแก่นักศึกษาลงในบทเรียนทุกครั้งที่มีโอกาสจะสอนได้และอาจารย์ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 45.07 ให้ความเห็นว่าการศึกษาที่สอนทั้งภาคปกติและภาคนอกเวลาไม่น่าเป็นปัญหาใด ๆ ถ้าอาจารย์รู้จักแบ่งเวลาให้ถูกต้อง

วิธีสอนที่อาจารย์ใช้มากที่สุดโดยดูจากค่าเฉลี่ย 2.38 คือ วิธีสอนที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามและแสดงความคิดเห็นหลังการบรรยาย รองลงมาดูจากค่าเฉลี่ย 2.08 คือวิธีการบรรยายบทเรียนตามหัวข้อที่หลักสูตรกำหนดให้สอนแล้วให้นักศึกษาจากเอง วิธีการสอนโดยการเชิญวิทยากรมาบรรยายบางหัวข้อนั้นอาจารย์ส่วนใหญ่ไม่เคยใช้เลยมีค่าเฉลี่ย .15

ปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจารย์ประสบด้วยตนเองในการสอนวิชาสังคมศึกษามากที่สุดคืออาจารย์ร้อยละ 76.06 ประสบปัญหานักศึกษาขาดทักษะในการคิดวิพากษ์วิจารณ์ และวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ จำนวนอาจารย์รองลงมาก็ร้อยละ 73.24 ประสบปัญหานักศึกษาขาดความรับผิดชอบก่อนงานที่ได้รับมอบหมาย ปัญหาที่อาจารย์จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 2.82 ประสบคือไม่

สามารถปรับตัวให้เข้ากับนักศึกษาได้ และปัญหาการขาดทักษะในการตั้งคำถาม

กิจกรรมการเรียนการสอนที่อาจารย์ร้อยละ 87.32 คิดว่าคนทำได้มากที่สุดคือ การให้นักศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด จำนวนอาจารย์รองลงมาคือร้อยละ 77.46 ได้แก่การให้นักศึกษาทำรายงานเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล ส่วนการพานักศึกษาไปฟังปาฐกถา อภิปราย ใ้ว่าที่นั่นมีอาจารย์จำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 23.94 เท่านั้นที่ทำ

อุปกรณ์การสอนที่อาจารย์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 83.10 ใ้คืออยู่เสมอคือ แผนที่ แผนภูมิ อาจารย์จำนวนรองลงมาคือร้อยละ 53.52 ใ้ภาพถ่าย ภาพเหมือนอยู่เสมอ อุปกรณ์ที่อาจารย์ใ้ใช้น้อยที่สุดคือเทปโทรทัศน์ อาจารย์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 49.30 มีความเห็นว่าอุปกรณ์ของ - วิทยาลัยมีน้อยเท่าที่จำเป็นต่อการสอนเท่านั้นและอาจารย์จำนวนร้อยละ 43.66 มีความเห็นว่าอุปกรณ์การสอนในวิทยาลัยมีน้อยไม่เพียงพอับความต้องการของอาจารย์ ปัญหาสำคัญ - เกี่ยวกับการใ้ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนของอาจารย์คืออุปกรณ์มีน้อยไม่เพียงพอับความต้องการ อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.10 ใ้ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาเป็นบางครั้งและ แสดงความคิดเห็นว่าการใ้ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนจะทำให้การเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายในการวัดผลวิชาสังคมศึกษา อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.06 แสดงความคิดเห็นว่าเป็นการวัดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนของนักศึกษาและอาจารย์จำนวน - อาจารย์รองลงมาคือร้อยละ 63.38 วัดผลเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการเรียนการสอน มีอาจารย์จำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 7.04 เท่านั้นที่ทำการวัดผลเพื่อการเลื่อนชั้นของนักศึกษา เท่านั้น วิธีการประเมินผลการสอนวิชาสังคมศึกษาที่อาจารย์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 84.51 ใ้มากที่สุดคือการทดสอบเก็บคะแนนระหว่างภาคและทดสอบปลายภาค รองลงมาอาจารย์จำนวน ร้อยละ 70.42 ประเมินผลโดยการสนทนาซักถามเกี่ยวกับบทเรียน อาจารย์ส่วนใหญ่จำนวน ร้อยละ 85.92 ใ้ข้อทดสอบที่ตนสร้างขึ้นเอง จำนวนอาจารย์รองลงมาคือร้อยละ 71.83 ใ้ข้อทดสอบที่อาจารย์ผู้สอนวิชาเดียวกันร่วมกันสร้าง มีอาจารย์จำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 4.23 ที่ใ้ข้อสอบจากวิทยาลัยอื่น ชนิดของข้อสอบที่อาจารย์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 92.96 เห็น ว่าใ้ประโยชน์มากที่สุดในการวัดผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาคือข้อทดสอบแบบปรนัย และอัตนัยปนกัน จำนวนอาจารย์ร้อยละ 53.52 เห็นว่าเวลาที่เหมาะสมในการประเมินผล

คือ กำหนดเวลาที่อาจารย์ผู้สอนเห็นว่าเหมาะสม จำนวนอาจารย์ร้องลงมาคือร้อยละ 47.89 เห็นว่าควรวัดผลเมื่อเรียนจบแต่ละบทและตามโปรแกรมที่ผู้สอนกำหนดไว้ล่วงหน้า มีอาจารย์จำนวนน้อยที่สุด ที่เห็นว่าควรประเมินผลตามความสะอาดของครู ปัญหาด้านการประเมินผลของอาจารย์ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 61.97 คือไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบจะให้ผลตรงตามความต้องการหรือไม่

สิ่งที่อาจารย์ต้องการปรับปรุงเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษานั้นอาจารย์ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 77.46 ต้องการปรับปรุงหลักสูตรและประมวลการสอน จำนวนอาจารย์ร้องลงมาคือร้อยละ 46.48 ต้องการปรับปรุงคือหนังสือประกอบการเรียน ส่วนวิชาที่อาจารย์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 81.69 ต้องการที่จะปรับปรุงด้านเนื้อหาและวิธีสอนเพื่อประโยชน์ต่อสังคมปัจจุบัน คือวิชาหน้าที่พลเมืองและวิชาศีลธรรม

อาจารย์ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 53.52 ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการสอนในหมวดสังคมศึกษาคือครูอาจารย์ในหมวดวิชาการประสานงานที่ดี จำนวนอาจารย์ร้องลงมาคือร้อยละ 26.76 ประสบกับปัญหาสอนวิชาไม่ตรงกับความสามารถและความถนัด

อาจารย์ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 46.48 แสดงความคิดเห็นว่าสิ่งที่ เป็นอุปสรรคต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของอาจารย์มากที่สุดคือ พื้นฐานทางการศึกษาของนักศึกษาต่างกัน จำนวนอาจารย์ร้องลงมาคือร้อยละ 35.21 แสดงความคิดเห็นว่าความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างผู้ร่วมงานเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

ปัญหาอื่น ๆ ที่อาจารย์ประสบในการสอนวิชาสังคมศึกษา

ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร

1. หลักสูตร วิชาสังคมศึกษา พ.ศ. 2508 วางไว้กว้างเกินไป
2. เนื้อหาบางวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่สัมพันธ์กับเวลา
3. เนื้อหาบางวิชาไม่ค่อยมีประโยชน์ต่อสังคมปัจจุบัน

ปัญหาเกี่ยวกับคณาจารย์

1. ความร่วมมือระหว่างอาจารย์ที่สอนวิชาต่าง ๆ ในหมวดสังคมศึกษายังไม่ดีพอ ทำให้การสอนแต่ละวิชาไม่สัมพันธ์กัน
2. การออกข้อสอบซึ่งผู้สอนแต่ละคนแยกกันออก ทำให้มาตรฐานในการทดสอบไม่ดีเท่าที่ควร
3. หมวดวิชาไม่มีข้อสอบมาตรฐาน

ปัญหาเกี่ยวกับคณาจารย์

1. ปัญหาความประพฤติไม่เหมาะสมของนักศึกษา
2. นักศึกษาให้ความสำคัญแก่วิชาสังคมศึกษาน้อยกว่าวิชาอื่น ๆ
3. นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ชอบการค้นคว้าและจัดทำรายงานประกอบการเรียน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาของอาจารย์มีดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. ควรมีการพิจารณาหลักสูตรนำเนื้อหาปรับปรุงใหม่ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำเอาวิชาที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง ๆ
2. ควรจัดการสัมมนาอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในภาคนี้ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
3. วิทยาลัยควรจัดหาอุปกรณ์ประกอบการสอนและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการทางด้านนี้ อย่างเพียงพอ
4. ควรจัดอาจารย์เข้าสอนในวิชาที่ตรงกับความสามารถและความถนัดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
5. ควรส่งเสริมให้อาจารย์จัดทำเอกสารประกอบการสอนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนวิชาสังคมศึกษา

1. ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่หมั่นศึกษาอยู่เสมอมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ และสภาวะทางสังคม จึงจะให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้ถูกต้อง
2. ผู้สอนควรจะเป็นผู้รักวิชานี้ เอาใจใส่และตั้งใจสอนอย่างจริงจัง
3. ผู้สอนจะต้องเตรียมเนื้อหาวิชาอย่างละเอียดและกว้างขวาง
4. ผู้สอนไม่จำเป็นต้องคำนึงการสอนตามหลักสูตรทุกประการ แต่ควรคำนึงถึงข้อเท็จจริงและสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นสำคัญ
5. ผู้สอนควรมีใจกว้าง รักรู้ รัับฟังและพร้อมที่จะตอบปัญหาของผู้เรียนได้อย่างกว้างขวางและไม่มีอคติต่อผู้เรียน
6. ผู้สอนควรสอนเนื้อหาตามลำดับขั้นตอน และควรใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนเสมอ
7. ในการสอนควรเน้นการแก้ปัญหา หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยยกตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันประกอบการสอนให้มากที่สุด
8. ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการ วิจัยครั้งนี้พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่มีชั่วโมงสอนปานกลาง และสอนวิชานี้ด้วยใจรัก หรือเนื่องจากได้รับการฝึกฝนมาทางนี้โดยตรง และได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากเพื่อนอาจารย์เป็นอย่างดี

ในด้านการบริหาร งานของวิทยาลัยและความช่วยเหลือที่อาจารย์ต้องการ พบว่าวิทยาลัยครูภาคเหนือส่วนใหญ่มีการ เตรียมโปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาล่วงหน้าโดยหัวหน้าหมวดวิชาและอาจารย์ในหมวดร่วมมือกัน ซึ่งผลจากการ วิจัยอันนี้ตรงกับผลงานวิจัยของ รัชนี สาคนุรักษ์¹ เรื่อง " โปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร " ที่ทำไว้เมื่อปี พ.ศ.2516 สิ่งทีวิทยาลัยจัดทำเพื่อเป็นการช่วยเหลืออาจารย์

¹รัชนี สาคนุรักษ์, เรื่องเดิม.

ในการสอนวิชาสังคมศึกษานั้น ส่วนใหญ่ได้แก่ เอกสารประกอบการสอนและหนังสือประกอบคำบรรยายวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยพิจารณาจัดอาจารย์เข้าสอนวิชาต่าง ๆ โดยใช้สายวิชาที่อาจารย์สอบบรรจุได้เป็นเกณฑ์ หัวหน้าหมวดสังคมศึกษาส่วนใหญ่มักจะเปิดโอกาสให้อาจารย์ดำเนินการสอนอย่างอิสระ จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าอาจารย์หัวหน้าหมวดสังคมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจหน้าที่และบทบาทของคนดีพอ ซึ่งอาจจะมีผลมาจากผู้บริหารไม่ได้วางโครงการเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าสายวิชาอย่างแน่นอน ซึ่งตรงกับผลงานวิจัยของ สมศรี ชำชนก² เรื่อง " บทบาทของหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา " เมื่อปี พ.ศ.2514

ผู้บริหารวิทยาลัยส่วนใหญ่ติดตามผลการทำงานของอาจารย์โดยการประชุมอาจารย์ในหมวด และส่งเสริมสมรรถภาพในการสอนของอาจารย์ คึงยกการเปิดโอกาสให้อาจารย์ลาศึกษาต่อ และส่งเข้ารับการอบรมทางวิชาการทุกครั้งที่มีโอกาสและอื่น ๆ เช่น การเชิญวิทยากรมาบรรยายเป็นครั้งคราว

ในด้านความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์นั้นอาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการอบรมและนิเทศการณ์ศึกษามีละ 1 ครั้ง โดยต้องการความรู้เพิ่มเติมในด้านเนื้อหาวิชาเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาได้แก่การปรับปรุงวิธีสอนซึ่งตรงกับผลการวิจัยเรื่อง " ปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง " ของสมประสงค์ น่วมบุญลือ³ และเรื่อง " การสำรวจปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น " ของ จิตบุญรวม เถาว์चना⁴

ทางด้านปัญหาในการดำเนินการสอน พบว่าอาจารย์สังคมศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเนื้อหาวิชาการเตรียมการสอน

² สมศรี ชำชนก,

เรื่องเดียวกัน

³ สมประสงค์, น่วมบุญลือ,

เรื่องเดียวกัน

⁴ จิตบุญรวม เถาว์चना,

เรื่องเดียวกัน

ทั้งระยะสั้นและยาว แต่จำนวนหนังสือในสายสังคมศึกษายังมีไม่เพียงพอสำหรับการค้นคว้า ซึ่งตรงกับผลงานวิจัยของ รัชณี สาคนุรักษ์⁵ อาจารย์ส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่พอสมควร และมักจะเตรียมนักศึกษาก่อนทำการสอนด้วยการอธิบายขอบเขตว่าที่จะเรียน บอกความมุ่งหมายและผลประโยชน์ในการเรียนวิชานั้น ๆ ในขณะที่สอนก็จะแทรกทัศนคติและนิสัยที่ดีแก่นักศึกษาในบทเรียนทุกครั้งที่มีโอกาสจะสอนได้ การสอนทั้งภาคปกติและภาคนอกเวลาไม่เป็นปัญหาใด ๆ ถ้าอาจารย์รู้จักแบ่งเวลาให้ถูกต้อง

วิธีสอนที่อาจารย์สังคมศึกษาใช้มากที่สุดคือ การบรรยายและเปิดโอกาสให้นักศึกษา แสดงความคิดเห็นโดยยึดถือหลักสูตรเป็นสำคัญแล้วให้นักศึกษาจัดเอง และมีวิธีการสอนแบบที่อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่เคยใช้เลย เช่น วิธีสอนโดยการเชิญวิทยากรมาบรรยาย การให้นักศึกษา แสดงบทบาทและการสอนโดยสร้างสถานการณ์จำลอง

โดยเหตุที่การสอนวิชานี้ต้องมึนงานค้นคว้ามาก ความเพียงพอของหนังสือในห้องสมุด จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เช่นเดียวกับการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน ซึ่งจากการวิจัยปรากฏว่า อุปกรณ์ประกอบการสอนมีน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของอาจารย์

ปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจารย์พบด้วยตนเองขณะสอนวิชานี้มีน้อยที่สุดคือ ปัญหา นักศึกษาขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ปัญหา นักศึกษาขาดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย กิจกรรมการเรียนการสอนที่อาจารย์เห็นว่าคนจะทำได้มากที่สุดคือ การให้นักศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดและการให้นักศึกษาทำรายงาน เป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

อุปกรณ์การสอนที่อาจารย์สังคมศึกษาใช้มากที่สุดคือ แผนที่ แผนภูมิ ภาพถ่าย ภาพเหมือน และอาจารย์ส่วนใหญ่ยังแสดงความกลัวเห็นว่า การดำเนินการสอนโดยใช้อุปกรณ์

---

5 รัชณี สาคนุรักษ์, เรื่องเดิม.

ประกอบจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าอาจารย์ส่วนใหญ่จะใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนเป็นบางครั้ง แต่ได้ให้ความเห็นว่าอุปกรณ์ประกอบการสอนที่มีอยู่ในวิทยาลัยขณะนี้ยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการของอาจารย์

ทางด้านการวัดผล อาจารย์แสดงความคิดเห็นและเข้าใจว่าการวัดผลนั้น เป็นสิ่งที่วัดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนของนักศึกษาและอาจารย์ และจะนำไปสู่การปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น ดังนั้นการวัดผลประการแรกที่อาจารย์กระทำมากที่สุดคือ การทดสอบเก็บคะแนนระหว่างภาคและปลายภาค การสนทนาซักถามเกี่ยวกับบทเรียน ข้อทดสอบที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นข้อทดสอบที่อาจารย์สร้างขึ้นเอง รองลงมาคือข้อทดสอบที่อาจารย์ผู้สอนวิชาเดียวกันร่วมกันสร้าง อาจารย์ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าข้อทดสอบที่ให้ผลดีที่สุดในการวัดประสิทธิภาพในการเรียนของนักศึกษา คือ ข้อทดสอบแบบอัตนัยและปรนัยปนกัน และปัญหาอย่างหนึ่งในการวัดผลคือ อาจารย์ผู้สอนไม่แน่ใจว่าข้อทดสอบจะให้ผลตรงตามความต้องการหรือไม่

สิ่งที่อาจารย์ต้องการให้มีการปรับปรุงประการแรกคือ หลักสูตรและประมวลการสอนวิชาที่อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าควรจะปรับปรุงเนื้อหาและวิธีสอนเพื่อประโยชน์ต่อสภาวะปัจจุบันคือ วิชาหน้าที่พลเมือง และวิชาศีลธรรม

ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการสอนในหมวดสังคมศึกษาคือ ครู อาจารย์ขาดการประสานงานที่ดีและพื้นฐานความรู้ของนักศึกษาซึ่งแตกต่างกันเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน นอกจากนี้อาจารย์อีกเป็นจำนวนมากยังได้เสนอปัญหาต่าง ๆ ที่คนประสบในการสอนวิชาสังคมศึกษาหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร อาจารย์หลายท่านกล่าวว่า หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา พ.ศ. 2508 วางไว้กว้างเกินไป เนื้อหาบางวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่สัมพันธ์กับเวลาและไม่ค่อยมีประโยชน์ต่อสังคมปัจจุบัน ความร่วมมือระหว่างผู้ร่วมงานยังไม่ดีพอจึงทำให้การสอนแต่ละวิชาไม่สัมพันธ์กัน นอกจากนี้ผู้บริหารยังมองเห็นความสำคัญของวิชานี้น้อยกว่าที่ควร เช่นเดียวกับนักศึกษา ปัญหาหมวดวิชาไม่มีข้อสอบมาตรฐานไว้ทดสอบคุณภาพการเรียนการสอน และปัญหาความประพฤติก่อนนักศึกษา

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

นอกจากข้อเสนอแนะของอาจารย์สังคมศึกษาในวิทยาลัยครูภาคเหนือตั้งที่ผู้วิจัยได้แสดงไว้ท้ายบทสรุปผลของการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. จากผลของการวิจัยอาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ในัจจุบัน ในค่านเนื้อหาวิชาโดยเฉพาะหน้าที่พลเมืองและวิชาศีลธรรม ควรได้รับการปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาวะทางสังคม เน้นแนวทางชีวิตในระบบประชาธิปไตยมากขึ้น ในค่านหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และเนื่องจากภาวะความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน หลักสูตรวิชาศีลธรรมควรจะเน้นคุณค่าทางจริยธรรม ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน

2. ควรจัดการอบรมและนิเทศการศึกษาแก่ครูประจำการ เป็นครั้งคราว แต่สม่ำเสมอ โดยขอความช่วยเหลือไปยังหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู หรือแหล่งวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู เช่น คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นต้น

3. โดยเหตุที่วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ วิทยาลัยครูควรส่งเสริมให้การตอนด้าเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยการจัดสรรงบประมาณด้านอุปกรณ์การสอนให้เพียงพอแก่ความต้องการของอาจารย์ ส่งเสริมปรับปรุงแหล่งวิชาการห้องสมุดของวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. ควรติดตามผลการทำงานของอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบปัญหาและผลการแต่งตั้งอาจารย์ผู้ประสานงานวิชาในระดับเดียวกัน

5. เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรแจ้งให้วิทยาลัยครูแห่งอื่นในเขตเดียวกันได้ทราบปัญหาด้วย เพื่อประโยชน์ในการบริหารวิทยาลัยต่อไป

6. ควรจะจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความช่วยเหลือทางวิชาการ ระหว่างวิทยาลัยในภาคเดียวกัน โดยทางเอกสาร การสัมมนา หรือการเยี่ยมวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอน

1. ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองมากขึ้น โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่ผู้เรียนประสบปัญหา ปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการรู้จักใช้แหล่งวิชาการต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์
2. ผู้สอนควรจะมี ความกระตือรือร้นในด้านความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ ทั้งด้านเนื้อหาวิชา วิธีการสอน อุปกรณ์ และการวัดผล
3. ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้คล้ายคลึงกับบรรยากาศในการดำเนินชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด
4. ผู้สอนไม่ควรใช้วิธีสอนแบบเดียว เช่น สอนแบบบรรยายอย่างเดียว แต่ควรใช้วิธีสอนอย่างอื่นด้วยเมื่อมีโอกาสเช่น การพานักศึกษาไปศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การฟังปาฐกถา การอภิปราย และการสอนแบบแก้ปัญหาเป็นต้น
5. ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาควร เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในด้านความประพฤติ การดำเนินชีวิตส่วนตัว และส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคม
6. ผู้สอนควรมีการวัดผลการปฏิบัติงานของตนเอง (Self Evaluation) โดยอาจ ใช้ได้หลายวิธีเช่น วิธีการสังเกต วิธีการสนทนาซักถาม วิธีการออกแบบสำรวจ ประเมินผลการทำงานของตนเอง และสำรวจความคืบหน้าของผู้เรียนเพื่อ เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับนี้ในวิทยาลัยครูเขตอื่น
2. ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตร และประมวลการสอน แต่ละวิชาในหมวดสังคมศึกษาทั้งระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษา และระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาระดับสูง
3. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับการสอนแต่ละวิชา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย